Universal Declaration of Human Rights - Kabiyé

© 1996 – 2009 The Office of the High Commissioner for Human Rights

This HTML version prepared by the *UDHR in Unicode* project, http://www.unicode.org/udhr.

KEDENGA KPEEKPE YOO EYO WALA TOM

KUBUUZUTU

Yee ditisaa se pumuna syaa se pswes kiman wala ssindaa ne pikena wazay puyu koyo, ditisaa dodo se peede sjade yoo ti-yoo weu, toovonum ne laheziye paliyna;

Đinaa se Eyo wala tom kilsin në ti-yoo kildon palabina në kiweekim toyi në piceyiy Eyaa. Mbo pacay se Ejade Eleyzi weto, Eyaa wee pa-ti yoo, poyoodoo yem faaa në piwili se pali koñon taa, soondo EEtasiy-we kpao;

Yee wadε kewiyay εkandayıy εyʊ wala yɔɔ camıyε kɔyɔ, widiyi pukay εyʊ εnʊ kɛnaʊ kıjɛyʊʊ se εkʊyı kewiyay nga kɔ-yɔɔ se kalakı-ı ñaŋ;

Powe camiye se pasina ajeya, akpeeti ne ala taabaliye doo tomiye deu ne puhuuna-ye;

Đinaa se ajeya kıgbendou ŋgbeye paytu takayay taa ke eyaa kpeekpe tası tisuu eyu wala ne ε-wazay pɔ-tɔm, ne pɔtɔ se abalaa ne halaa pewe kımaŋ wala ana a-esındaa; mbu labına ne paka ñuu se pekpeetiy samay sınau tumıye yɔɔ ne pısa pewee pa-tı yɔɔ camıye;

Ajeya kıgbeduu ngbeye taa ajeya tisaa se alakı ne eyaa kpeekpe ña eyu wala, ele puwee se ngbeye edu-ye nisi;

Yee Eyaa tinge iwena limayziye kodomdiye Eyo wala ne E-ti yoo weo tom yoo koyo, pisan ne pala tomiye ndi.

MBU AJEYA KIGBENDUU NGBEYE KEDIYZAY SOSOO TOM SE:

KEDENGA KPEEKPE YOO EYÜ WALA TOM tone tike ajeya wena kedenga kpeekpe yoo eyo wala tom we a-ñon taa yo a-limayziye; ne pisa aceyi a-ti, akuli ngbeye dine da-ajeya eyaa ne ajeya leena eyaa ese ne paña eyo wala ne ε-ti yoo weo tom.

Hoolay 1

Palʊlʊʊ ɛyaaa nɛ pa-tı yɔɔ wɛʊ kpaagbaa nɛ pɛwɛɛ kımaŋ wala ɛsındaa. Palʊlʊʊ-wɛ nɛ pɔ-lɔŋ nɛ pa-maɣzım; mbʊ yekina nɛ pɔsɔɔlı dama se pɛkɛ ɛyaa pa-tɪŋgɛ.

Hoolay 2

Paa eyʊ weyi, eke kısem, kıkpedʊ, kʊhʊlʊm, ñımdʊ, kedeyay, paa eke cɔɔcı ŋgʊ kı-taa tʊ, elay sıınaa, epızıy etɔ se kedeŋga kpeekpe yɔɔ eyʊ wala wena pɔyɔɔdı a-tɔm cıellne yɔ, ake dɔdɔ e-ñına.

Mbʊ dɔdɔ paa εyʊ ɛlına le, ɛkɛ ɛjadɛ ndı dıwɛ dı-tı yɔɔ yɔ, dıfɛyı dı-tı yɔɔ yɔ dı-taa tʊ, yaa dı-poliitikii kɛ ŋgʊ, paapızıɣ pɔtɔ se ɛyʊ wala tɔm tʊnɛ tıdataɣna-ı.

Hoolay 3

Paa anı, Ewena wade se Eweena wezuu, Ewee E-tı yoo ne Ekandayı E-tı yoo.

Hoolay 4

Pıfɛyı se nɔɔyʊ εwɛɛ yomiye taa; εlɛ padaadʊ-ı dɔdɔ kʊñɔŋ. Pekizi yomiye tɔm.

Hoolay 5

Pıfeyı se padu nooyu kuñon, pekpengesı-ı, yaa palabı-ı mbu pıdamuna se pala eyu yo.

Hoolay 6

Paa anı, ɛwɛna wadɛ se paa le, paya-ı se caa akele.

Hoolay 7

Eyaa kpeekpe we kıman paytu esındaa ne peweena wade dodo se paytu ekandayı po-yoo kıman. Yee palakı-we nabuyu ne pıfeyı deu, yaa pıldon paytu numau ta, pıwee dodo se pakandayı po-yoo kıman.

Hoolay 8

Paa anı, εwεna wadε se pacay-ı tom yaa pomuluu-i faŋŋŋ wala wena paytʊ ha-ı yo a-nʊmaʊ taa, ewolo eheyi εjadε taa tom hʊyaa.

Hoolay 9

Paapızıy pakpa nooyo fann padıy yaa pekezi-i teto.

Hoolay 10

Yee pakpa ɛyʊ nɔɔyʊ se ɛlabı nabʊyʊ, ɛwɛna wadɛ se pahʊʊ ɛ-tɔm fayıı nɛ pana; tidey yaa tısıkı.

Hoolay 11

- 1. Εyʊ weyi pakpa-ı nɛ padahʊda ε-tɔm yɔ, pɔcɔŋna-ı se εdɛwɛɛkı pʊyʊ; a-aseɣde tınaa nɛ ε-yɔɔ kandıyaa pasıŋgıɣ ε-wayı, pahʊʊ ε-tɔm fayıı εzı paɣtʊ pɔzʊʊ yɔ, nɛ pana toovonum.
- 2. Paakpay ɛyʊ sɔnɔ dooo mbʊ ɛɛlaba nɛ pıdaafɛyı paytʊ taa yɔ, pʊ-yɔɔ; yee pʊ-wayı pʊkɔma pılıı se ɛɛlabı mbʊ yɔ pıkɛ kıwɛɛkım, nɛ pʊpɔzʊʊ se pɔhɔ ɛ-naŋgbaŋgʊʊ kɔyɔ, paytʊ kıbındʊ yɔɔ patɪŋgɪɣ.

Hoolay 12

Pιfεγι deu se εγσ nɔɔyʊ εdʊ ε-nɔɔ lɛlʊ tɔm taa yem yem.

Hoolay 13

- 1. Paa anı, εwεna wadε se ewolo paa le, εcaγ dende e-liu wεε yɔ paa εjade ndı lε dι-taa.
- 2. Paa εγυ weyi, εwεna wadε se εκυγι εjadε ndι εwε dι-taa yo, paa pιkε ε-ñinde, ne pimay-i dooye le, εpisi.

Hoolay 14

- 1. Yee palı Eyo nooyo wayı doli fannı, Ewena wade se eñını koyoo dodoye. Etalı le, padaalo-ı.
- 2. Els, yee toovonum, εwεεκι naboyo ne pañiniy-i se pakpa-i, εfeyina wade se εdo koyoo doli.

Hoolay 15

- 1. Paa εyʊ weyi, εwɛna wadɛ se εyaa εjadɛ nadıyɛ se ε-tε.
- 2. Pιfεγι se pekizina nɔɔyɔ se εdaayaa ε-εjadɛ se ε-tɛ yaa εdaa lɛɣzι tɛ.

Hoolay 16

- 1. Halıbiya ne abalıbıya, paa pe-te le, palakı cɔɔcı ηgʊ, patalış pe-dede le, pewena wade se pawalı, pakpaş halaa ne papısı dısı ne sı-tınaa. Pawala we kıman halıkpaşye dede; abalʊ wena wade se ekizi ε-halʊ ne edɔɔnı-ı; halʊ ñewena wade dɔdɔ se ekizi ε-walʊ ne ekʊɪ ε-yɔɔ.
- 2. Pelo ne evebu, petisiy se posooli dama ne poco palabi-we halikpayye sonzi. Pifeyi pakpa pa-taa nooyo ne don.
- 3. Mızay kena samay hoye; kewena wade se samay ne kewiyay pakandayı kɔ-yɔɔ.

Hoolay 17

- 1. Eyʊ paa weyi, paa εwε e-deke, paa εwε lalaa hεkʊdaa, εwɛna wadɛ se εwεɛna ñιm.
- 2. Pιfεγι deu se pɛlɛɣ nɔɔyʊ ε-ñım faŋŋŋ.

Hoolay 18

Paa anı, εwena wade se elizi ε-limayza faaa, εtiŋ εsɔ tɔm nʊmaʊ ŋgʊ ɛsɔɔlaa yɔ. Pʊ-tɔbʊʊ se wade dine diyekina ne εyʊ pizi eyele ɛsɔ tɔm nʊmaʊ nakʊyʊ ne ɛtiŋ lɛɛkʊ, εpizi ɛwili ɛsɔ tɔm nʊmaʊ ŋgʊ ɛtiŋgiɣ-kʊ yo kʊ-tɔm lalaa faaa; paa ɛwɛ e-deke yaa ɛ nɛ lalaa, εpiziɣ ɛla pʊ-tʊmiyɛ.

Hoolay 19

Paa εyʊ weyi, εwɛna wadɛ se εyɔɔdɪ faaa ndʊ ɛmaɣzɪɣ yɔ; pʊ-tɔbʊʊ se sɔɔndʊ ɛdaakpa ɛyʊ nɔɔyʊ se εɛyɔɔdɪ natʊyʊ nɛ palabɪ-ɪ nabʊyʊ. Pʊ-tɔbʊʊ dɔdɔ se ɛyʊ wɛna wadɛ se ɛkɛdɪ lalaa ndʊ ɛsɪma, ɛnaa yaa ɛnɪwa yɔ.

Hoolay 20

- 1. Paa anι, εwεna wadε se ewolo kediyzay nε εwεεna ηgbεyε.
- 2. Pıfεyı se pakpa nɔɔyʊ nɛ doŋ se εsʊʊ ŋgbɛyɛ nadıyɛ taa.

Hoolay 21

- 1. Paa εyʊ weyi, εwɛna wadɛ se εdʊ ε-nɔɔ ε-εjadɛ dɔkʊʊ tʊmɪyɛ tɔm taa. Emaɣmaɣ εpɪzɪɣ ɛla lımaɣza yaa εtɪŋna samaɣ lızı εyaa mba se pɔdɔkɪ εjadɛ yɔ pɔ-yɔɔ.
- 2. Paa ani, ewena wade se ela kewiyay tomiye nadiye.
- 3. Samay soolum kena kewiyay don tigide. Takayısı duzuu panayna samay soolum mbu.

Hoolay 22

Paa εγυ weyi, εwεna wadε se samay εkandayı ε-yɔɔ. Kandayou mbu piyekina nε εγυ wεε ε-tı yɔɔ, εhεzı ñım nε εsεkuliye pa-ñınuu numau taa.

Hoolay 23

- 1. Paa anı, ewena wade se ehiy tomiye, tomiye ndi esoolaa yo, elabi-di ne mulum edaawee.
- 2. Eyaa kpeekpe wena wade se, palaki tomiye kodomdiye koyo, peheyi-we kiman, mulum edaawee.
- 3. Eyo weui εlakı tomiye yo, pomonaa se peheyi-i camiye, pitalı ε ne ε-mizay ne padaala koñon samay taa.
- 4. Paa anı, εwεna waqε se ε ne lalaa paqu ηqbεγε; ε-ηqbεγε εkpendı angba lεεna yɔɔ, angba ana awεε don ne akandayı ε-yɔɔ.

Hoolay 24

Paa anı, εwena wade se ehezi ne ecalası ε-ese, padaakılı-ı nazoo tomiye taa; εwena wade dodo se paa pinay ηga, paha-ı fenay kodomay, ehezi ne pete peheyi-i ke-liidiya.

Hoolay 25

- 1. Paa anı, εwena wade se eweena ñım ne pıwazı ε ne ε-ñımba pe-wezuu caγʊ taa; ezi tɔɔnaɣ, tɔɔla, dʊzʊyɛ ne kɔ yɔ. Ewena wade se elakı kʊñɔŋ, pıwıɣ-ı, elabi ejam, episi edane yaa leluu, ekpadayaa, pala nabʊyʊ ne pasına-ı.
- 2. Asɔŋ nɛ piya pʊmʊnaa se pasına pıŋŋŋ.

Hoolay 26

- 1. Paa εyʊ weyi, εwɛna wadɛ se pokuli ε-ɛsɛ. Pıdamʊna se pɛhɛyı kɔɔnɔɔ sukuli yɔɔ. Pıkɛna paa anı kıjɛyʊʊ se ewolo-kʊ. Pʊwɛɛ se lɛɣtʊ nɛ tʊma kpasʊʊ sukuli pɔtɔyı. Pʊpɔzʊʊ dɔdɔ se patʊlı sukuli kıtɛzʊʊ nɔnɔsı paa anı.
- 2. Eyʊ woki sukuli se ε-εsɛ ikuli, pıwazı-ı e-wezuu cayʊ taa, pısına-ı nɛ εña εyʊ wala. Kısıyna eyaa nɛ panıyna dama, pekpeyu dama pa-kıwɛɛkım, padʊʊ ngbɛyɛ. Kısıyna dɔdɔ ajɛya kıgbɛndʊʊ ngbɛyɛ tʊma wena añınıy lanhɛzıyɛ yɔ.
- 3. Piya ñımba wεna wadε se palızı sukuli ηgʊ pɔsɔɔla se pepiya iwobi-kʊ yɔ.

Hoolay 27

- 1. Paa anı, εwɛna wadɛ se εdʊ nɔɔ faaa ε-ɛjadɛ sɔnzı tɔm taa nɛ mbʊ pılıɣ pı-taa yɔ, pıwazı-ı.
- 2. Paa anı εwɛna wadɛ se ɛkandayı mbʊ ɛlaba nɛ ε-hıdɛ sɛɛ yɔ pʊ-yɔɔ.

Hoolay 28

Paa anı, εwena wade se εñaɣ pana ne yedeyedetʊ εdaawe εjade yɔɔ, εzı pɔyɔɔdʊʊ kedenga kpeekpe yɔɔ εyʊ wala tɔm takayaɣ taa yɔ.

Hoolay 29

- 1. Paa ani, etili esii se ewe samay nga ka-taa feee ne pikediyna-i yo, etoo-ke kimiye.
- 2. Paa εyʊ weyi, ediyzina se ε-wala ñιnʊʊ nʊmaʊ nɛ ε-tı yɔɔ wɛʊ leleŋ nıʊ pa-taa lɛ, kamaɣ wɛɛ; pıfɛyı se εcɛzı-kɛ; paɣtʊ dʊna-kɛ. Mbʊ yekina nɛ εyaa ñaŋ dama wala; mbʊ haɣna mʊmaʊ dɔdɔ se demookrasii samaɣ taa εyaa ınıına dama.
- 3. Eyʊ nɔɔyʊ ɛɛpɪzɪɣ ɛtɔ se ɛñaŋ wala ana nɛ pʊdɔdɔ ɛzɪ ajɛya kɪgbɛndʊʊ ŋgbɛyɛ sɔɔlʊʊ yɔ.

Hoolay 30

Kedenga kpeekpe yɔɔ εyʊ wala tɔm tʊnɛ, tı-taa tʊ kpayı kpayı. Eyʊ nɔɔyʊ fɛyı εtɔŋ se hɔɔlʊʊ kʊnɛ, yaa ŋgʊ yɔ, kʊtɔŋna se padaaña wala naayɛ εjadɛ dınɛ,yaa ndı yɔ dı-taa.